

Míg ama tűz-tenger fúgárzik az égen,
 Míg el-nem jő e' nagy roppant világ' vége,
 Köztünk lakj, 's légy Hazánk' dífze 's ditső-
 fége.

Noha szánt szándékkal nem szoktuk említeni aokat a' Leveleket, mellyek nyelvünk' gyarapítására tzelező igyekezetünknek dítseretével tellyesek; de még is meg-nem állhatjuk, hogy két R. Catholicus Uraknak 's buzgó Hazafijaknak hozzánk küldött betses leveleikből valamit ne említsünk. — „ Alig lehet könyvezés nélkül olvas-
 „ nom, melly hathatós szókkal köti szívünk-
 „ re a' Magyar nyelvet a' Mindenes Gyűj-
 „ temény, 's melly igen erőlködik abban,
 „ hogy valaha Literatúránkat még a' Fran-
 „ tziakkal 's Anglusokkal is meg-esmértes-
 „ se. A' Protestánsoknak dítseretekre meg-
 „ kell vallanom, hogy eleitől fogva ők
 „ voltak leg-inkább Magyar nyelvünknek
 „ 's Nemzeti bélljegünknek, őrizőjik. Ha
 „ ők nem lettek volna, talán eddig mind
 „ nyelvünk, mind Nemzeti characterünk
 „ végképpen el-töröltetett volna. — Sír-
 „ hat minden jó Hazafi, mikor meg-gon-
 „ dolja, melly vakok és háládatlanok vol-
 „ tak Eleink ezek eránt a' fellyebb való Szá-
 „ zadban. Mikor ők háborgattatván a' ma-
 „ gok

„ gok Vallások mellett ki-költek ; ugyan
 „ akkor Országunknak szabadságát őrzötték.
 „ Pártosággal nem lehet őket vádolni; mert
 „ az András' Törvénye szerént, szabad volt
 „ minden Nemes embernek karddal óltal-
 „ mazni magát, ha egyszer az Ország' Tör-
 „ vényei ellen háborgattatott. Ők pedig
 „ soha sem keltek-fel egyébert, hanem a'
 „ magok óltalmazásáért. Appelláltak e'
 „ végre az 1606-ban Bétsben kötöttetett
 „ Frigy-kötésre; 's a' mi Eleink olly egygyü-
 „ gyük 's előre nem látók voltak, hogy
 „ még azt mondták, hogy Ország-Gyü-
 „ léseben az a' Békelesség nem vétetett-bé,
 „ és így nem szükség meg-tartani. Bóldog
 „ Isten! mire nem visz' a' rosszúl értett buz-
 „ góság! Nem gondolták-meg, hogy ma-
 „ gok alatt vágják a' fát, és hogy szabadsá-
 „ goknak leg-erősebb oszlopát önként akar-
 „ ják le-rontani, mikor a' Bétsi Frigy-kö-
 „ tés ellen törekednek, mellyet más Hatal-
 „ maságok is meg-erősítettek. — Mennyit
 „ nem törekedtek tsak tíz esztendőktől-fog-
 „ va a' Norma ellen; melly ha egyszer kö-
 „ zönségessé lett volna, a' mi Nyelvünket
 „ lassanként, 's azzal együtt idővel Nem-
 „ zetünket is el-törlötte volna. Már né-
 „ mellyek, a' kik Nemzetünknek titkos el-
 „ lenfégei voltak, 's annak el-törlésében
 „ munkálódtak, azon voltak, hogy gyer-
 „ me-

„ mekeink ne is taníttassanak a' Magyar ol-
 „ vasásra 's írásra. — Mi lett volna ebből,
 „ hanem hogy a' gyermekek nem tudván
 „ írni és számolni Magyarúl, mindeniket
 „ Németül tselekedték volna: az ezektől
 „ származandó gyermekek a' Szüléket kö-
 „ vették volna: és így a' harmadik Nem-
 „ zetfég már a' maga Nemzeti béklyegét e-
 „ gészben el-vesztette volna. — Minden fi-
 „ gyelmes és okos Hazafi által-láthatja,
 „ melly fokot köszönhetünk e' részben is a'
 „ Protestánfoknak, — Azért is nagyon há-
 „ ládatlan lenne az a' Hazafi, a' ki a' Pro-
 „ testánfokat, nem hogy ezen mostani Val-
 „ lásbéli gyakorlásokban leg-kifsebbé is meg-
 „ háborítaná; hanem abban is ellenkezne,
 „ hogy a' Bétsi Frigy-kötésnek ereje sze-
 „ rént egész szabadságok vissza-adattasfék:
 „ mert mikor ezt tselekezzük, akkor az e-
 „ gész Országnek tántorgó szabadságát erő-
 „ sítjük-meg. „ —

A' máfik Levél, mellyet, valamint az
 „ elsőbet is, a' szemérmetség nem engedi
 „ egészen közölnünk, így kezdődik: „ Elég-
 „ telen vagyok annak az édes érzésnek ki-
 „ fejezésére, mellyet akkor érzek, mikor
 „ az Úrnak fok szép Magyar Könyveinek
 „ olvasásával mulatom magamat. Égtem
 „ ugyan még kisdéd koromban is Hazám'
 „ szeretetétől; de hogy annak nyelvét is
 „ nagy

„ nagyra betsüljem, azt az Úr' munkái elé.
 „ be-függesztett igaz Hazafiúi érzékenysé-
 „ gel bíró Elő-Beszédek tselekedték. En-
 „ nek-előtte két elztendővel, midőn még
 „ a' Magyar eget fűrűebb homály borította,
 „ és midőn Nagyjaink' szemlátomást való
 „ kortsofodása meg-szomorított; magam ví-
 „ gasztalására, 's el-keferedett szívem' tsen-
 „ deségére, a' Yung' Éjtszakái előtt lévő
 „ Ajánló - beszédet szoktam egy-más után
 „ többször is el-olvasgatni, a' hol olly meg-
 „ illetődve és olly hathatós szókkal terjesz-
 „ ti kedves nyelvünknek szomorú ügyét
 „ Nagyjaink elébe, és a' hol magát anya
 „ nyelvünk' szíves Prókátorának vallja. - - -
 „ Ugyan minek is tulajdoníthatnánk azt a'
 „ nagy mozgását Nemzetünknek, mellyet
 „ mutat mostan nyelve' pallérozásában, mint
 „ az Úrnak serkentető Írásainak. Mi bizo-
 „ nyára Ifjak, majd nagyobb gráditsra emel-
 „ kedvén nyelvünk, háláadásal fogunk em-
 „ lékezni az Úrról, és minteggy ditseked-
 „ ve mutatni fogunk betses személlýére;
 „ hogy az Úr vólt eggy, a' ki a' habok kö-
 „ zött bátran állott, 's Nemzetünket nyel-
 „ ve' betsülésére indította, és hogy annak
 „ a' templomnak melly most épül, eggyik
 „ fundamentom tévője vólt. - - - Oh ha
 „ csak látná érdemes Úr! melly nagy öröm-
 „ mel és tapfolással olvassuk azt a' Minde-
 „ nes

„ nes Gyűjteményben , midőn úgy Próká-
 „ torkodik nyelvünk mellett , midőn a' De-
 „ ák nyelv ellen ki-száll , hogy ne uralkod-
 „ jék a' Dicastériumokban ; valóban szentül
 „ és okosan esik az , hogy majd egy Le-
 „ vél se marad-el , mellyben a' Deák nyelv
 „ ellen ki ne támadnának . Bizonyára a
 „ ilyen dolog nekünk leg-jobban tetszik ,
 „ mert mi előttünk is tűrhetetlen , hogy tsak
 „ a' Deákat kéri a' Vármegyék , és még
 „ most se veszik ezekben a' Deák nyelvből
 „ következett kárát Országunknak . Mi u-
 „ gyan nem betsüljük többé annyira , hogy
 „ ezen holt nyelv uralkodjék a' Magyarok
 „ le-nyomására , hanem annyira tiszteljük ,
 „ hogy abból szükséges tudományt vegyünk ;
 „ azért már a' Próbákban is a' Deák helyett
 „ Magyarul felelünk , és mondhatom , hogy
 „ nem is vólt még olly helyes Exámenünk
 „ mint az , olly gyönyörű vólt folyamata
 „ annak a' szép Magyar nyelvnek . Arra
 „ kérem tehát nagy alázatossággal az Ura-
 „ kat az egész Ifjúság' nevében , hogy a'
 „ mostani környűl-állásokra nézve , a' Deák
 „ nyelv ellen (úgy is már a' Német oda
 „ lesz') hartzoljanak még bátrabban , rak-
 „ ják-fel igen érzékenyűl , melly nagy kára
 „ következik abból az Orzágnak ; ellenbe ,
 „ minő haszna lenne belőle . Nem ártana
 „ ha sokszor nagyobb részét egy Levélnek
 „ il-

„ illyennel meg-töltenék; hozzák elő a' kül-
 „ fő Nemzetek' példájokat. Ezt ugyan már
 „ fok ízben tselekedték az Urak; hanem
 „ most leg-jobb lesz', mivel majd megint
 „ Vármegyék Gyűléseik lesznek; és kivált
 „ esztendőre ha Ország-gyűlése lesz', ne kér-
 „ jék újra a' Deákot. Bár valaki egész mun-
 „ kával kelne-ki ellene, 's a' t. „

Noha már mi ezt fok Leveleinkben teljesítettük; de még is nem leszzen talán únalmas érdemes Olvasóinknak, ha még erről egyet kettőt szólunk. Ha mind azokat az újításokat, mellyek egynehány esztendőktől-fogva Hazánkba bé-tsúfztak öfzve tesszük is; mind azok együtt gondoltatván; nem fértették olly elevenen Nemzetünket mint az, hogy a' Törvény székek Németül folytattattak. A' ki józanon tudott gondolkozni, minden úgy képzelhette ezt magának, mintha az idegenek, minden Magyar-nak az elfőtől fogva az utólfőig nyaka tsigájára hágtak volna. — Ha a' Korona Bétsben maradt volna is, ha földjeink fel-mérettettek volna is; ha a' Nemesség adó alá vettetett volna is, 's a' t; még is tsak megmaradott volna a' mi Magyar Nemzetünk: de ha az oskolák Németül tanítottattak, 's a' Törvény-székek Németül folytattattak volna, úgy a' Magyarfág az Európai Nemzeteknek Laistromjokból vég-képpen ki-töröltetett volna.

(A' többi következik.)